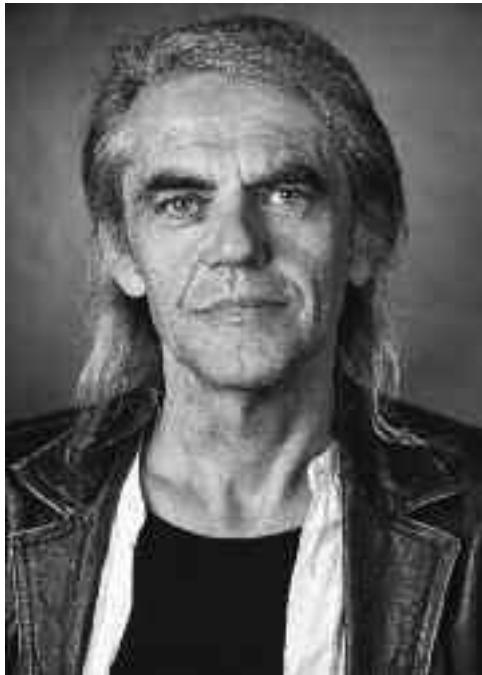

A 20. Bábos Beszterce-fesztiválra megjelent könyv címlapja

Iveta Škripková

Marián Pecko

Eva Farkasová

Iveta Škripková

A FESZTIVÁL SZÍVE ÉS LELKE: A KORLÁTOK

RÉSZLETEK A KÖNYV BEVEZETŐJÉBŐL

Nézetem szerint a címben szereplő állítást minden fesztivál kapcsán alkalmazni kellene. Ez lehet a leg-tömörebb referencia a Bábos Beszterce Fesztivállal kapcsolatban és valószínűleg a fesztiválról való elmélkedés során is.

Mióta színházunkat jelölték ki 1994-ben, mint a fesztivál főszervezőjét, mind a hivatalos és a nem hivatalos célja az volt, hogy újra és újra felülemelkedjen a korlátokon. Ez a vezérelv irányít bennünket 1991 óta napjainkig. Akkoriban Dominik Tatarka munkájára fókuszáltunk és az ő óhaját idéztük „... *helyet teremteni a nagyobb lehetőségeknek!*” Az elmúlt negyedszázadban néhányunk – akik akkoriban töltöttük be a harmincat – eredeti szándéka nemhogy aktuális maradt, de számunkra is meglepő módon új dimenziókat sajátított el. Inkább vált a színháznak és az embereknek élethosszig tartó napi szervező elvévé, mint egy egyszeri projektnek. 15 évvel ezelőtt a vezérmotívum új témával bővült a színház akkori dramaturgiai háttér munkájának eredményeképpen: a női hangokra figyelt, amelyet Virginia Woolf inspirált: „*azért jöttünk e világra, hogy feltegyünk pár kérdést.*”

Az első és tényleges korlát: Szlovákia

Amikor egy nemzetközi fesztiválról elmélkedünk, egész természetesnek tűnhet a korlátokat emlegetni, hiszen minden fesztivál valahol kerül megrendezésre, és ez a hely meghatározza magát az eseményt. A Bábkarská Bystrica nemzetközi fesztivált Szlovákiában rendezik. Ez az első meghatározó korlát.

Szlovákia nem kiemelkedő pontja Európa képzeletbeli színházi térképének – és nem csupán a báb-színházakról beszélünk. (Ez valahogy minden művészetet érint.) Nem vagyok biztos benne, hogy mi játszik szerepet ebben manapság, de a múlt árnyé-

ka (Kelet és Nyugat elszakadása), az elszigeteltség és a nemzeti öntudat késői kialakulása is a sarkunkban van. Biztosan senkit sem hibáztathatunk. Mégis minden túlzás nélkül színházunk (és nem kevésbé a bábszínház) egészen ismeretlen maradt külföldön. A legtöbb fesztiváligazgató vagy más szakmabeli Közép-Európán kívül nem ismeri, és nagyon ritkán érdeklődik iránta. Nem akarok elharmkodott következtetéseket levonni, mégis azt merem állítani, hogy ez független Szlovákia kulturális helyzetétől vagy magától az országtól. A status quo sok tényező és körülmény eredménye. A témánál maradva, a legtöbb ember Csehszlovákiát ismeri és a cseh színházat, már amennyire ismerik a báb-színházat, amelyhez minket kötnek (még 23 évvel Csehszlovákia felbomlása után is). Rajtunk múlik, hogy elmagyarázzuk a különbséget.

Mindenesetre a Bábkarská Bystrica feltűnése a nemzetközi fesztiválok arénájában a nemzeti tartományból való kilépést jelentette. A cél az volt, hogy minden lehetséges szomszédot megszólítsunk és meghívjuk őket Szlovákiába...

A tartomány túl szűknek tűnt számunkra (ez a mai napig így van, ha a színházak és független csoportok számát nézzük, szélesebb a bázis, nagyobb a választás, az emberek száma, a személyeké... a mennyiség nem elhanyagolható). Akkoriban kezdtünk rájönni a korlátok következményeire. Még évekkel később is Don Quijotéhoz méltó elképzelésnek tűnt a Visegrádi Négyek közé tartozás. De váratlanul (mivel senki sem láthatja előre a dolgok alakulását) ez a látomás beteljesülésekor számunkra is meglepő fordulatot hozott. A Nemzetközi Visegrád Alapítvány és intézményei később, 1996-ban jöttek létre. A V4 országainak szociális és kulturális terepe megfelelő területnek tűnt fesztivál- események szervezésére. Ez tematikus, emberi és professzionális

Vladimír Predmerský a fesztiválon

kapcsolatokat jelentett. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert amikor van támogatás, akkor bárkit meghívhatunk, hogy jöjjön és adja elő produkcióját az előbbi három tényezőtől függetlenül. A visegrádi kapcsolatok más jellegűek voltak. Később jöttünk rá, hogy a földrajzi és politikai alapokon történő kulturális csoportosítás egészen hétköznapi jelenség, még a színházban is. Van mediterrán színházi fesztivál és frankofon, van az északi országoknak, s vannak csak helyi fesztiválok, amelyek pontosan körvonalazzák a művészek és a közönség közti szövetséget. Meg voltunk győződve róla akkoriban, hogy a művészetnek és a színháznak saját nyelve és lelke van, ami természetfeletti és mindenkit megszólít, nemzetiségtől és lakhelytől függetlenül. Valóban ezt hittük. A dolgok ma már másként vannak. A helyi határoknak és annak a ténynek a tudomásul vétele, hogy szlovák nemzetiségbe vagyunk öltöztetve, segített elfogadnunk, hogy vannak dolgok, amiket nem változtathatunk meg, sőt nincs is szükségük a változásra (vagyilagosan lehetetlen volna megváltoztatni őket, mint például a származási

ország, nyelv, társadalmi alkotmány stb. kérdését). Mi – a művészetben és a kultúrában – a politikai diplomácia részei vagyunk. Ez a keretrendszer, amelyben individuálisan áttörhetjük a határokat és felülkerekedhetünk a korlátokon, közös dialógusra törekedvén mindenkivel, meghívhatunk színházakat, vezetőiket, és megpróbálhatunk külföldre utazni. Ám nem sorsunk áttörni a falakat, metaforikusan mondván... Beszterce, Nyitra vagy Kassa sohasem válhat Salzburggá, Avignonná vagy Edinburgh-vá. Lehet, nincs is erre szükség. (Bár mi itt Szlovákiában biztosan boldogok lennénk...) Újra hangsúlyozva, ez független a személyes képességektől és tehetségtől. A korlátokat a történelem alakította, amelynek részesei vagyunk jóban és rosszban. Ez a korlát tisztán kirajzolódik a fesztiválon. Elhagyván a nemzeti tartományt és nyitva Közép-Európa felé, ez minden érintett számára rengeteg inspiráló és konkrét tettet hozott, kifejezetten individuális együttműködések közép-európai csoportokkal és művészekkel, csak úgy, mint meghívásokat, a helyi és nemzetközi csoportokét, hogy külföldön szerepeljenek.

A fesztivál korlátai

Az első határvonal a visegrádi terület volt, a fesztivál alcíme *A szlovák bábszínházak szembesítve a közép-európai bábszínházakkal*. Egy másik átlépése a korlátoknak, a határoknak a közép-európai szigeten való túllépésünk volt azáltal, hogy 2002-ben egy új sort adtunk a címhez: *A szlovák bábszínházak szembesítve a közép-európai bábszínházakkal és a világ meghívott színházai*. Egy zarándok lett a fesztivál védjegyének az imázsa. Az előbbi alcímet 2004-ben ismét átalakítottuk: *A szlovák bábszínházak szembesítve a közép-európai bábszínházakkal és meghívott országok a világból*. A programszervezésben együttműködtünk a V4 országainak konzultációs szakembereivel, beleértve Szlovákiát (minden kiadásnak megvolt a maga konzultációs csapata). 2010-ben a zarándoklatunk Közép-Európán és a világon keresztül olyan kereszteződéshez érkezett, ahol elhagytuk a földrajzi meghatározásokat és témában lettünk elkötelezettek. A 2010-es kiadás címe: *Bábos Beszterce, Kettős hatás, a Gyerekeknek és*

Henryk Jurkowski a fesztiválon

felnőtteknek szóló új bábszínház Nemzetközi Fesztiválja lett. A 2012-es év abban hozott változást, hogy az új szót kicseréltük a kortárs szóval. A gyerekek és felnőttek kettős megszólítása hasznosnak bizonyult. A jubileumi rendezvény címe pedig: *Bábos Beszterce 2016 Turné*; A fesztivál korlátainak, a lehetséges és a lehetetlen nemzetközi felfedezése folytatódott. Számunkra a fesztivál eddig is és ezután is egyfajta kutatás, vagy inkább a kutatás egy formája a közös szervezői munka és színházi dramaturgia területén.

A műfaj korlátai

A *Bábos Beszterce* (1994 óta), színházunkhoz hasonlóan, tartalmazza címében az *útelágazásnál* kifejezést, és ez felelős azért, hogy milyen gyakran találja magát választút előtt és olyankor hogyan viselkedik. Túl gyakran érzékelté és érzékeli műfajának korlátait, ezáltal a bábszínház korlátait. A báb iránti magatartásunk megnyilvánult abban, hogy színházunknak a bábszínház nevet választottuk 1990-ben. Már régóta fontolgattuk ezt (a kreatív csapatból egyikünk

sem érkezett közvetlenül bábszínházi területről). Több javaslatot is kaptunk azzal kapcsolatban, hogy hagyjuk el az elnevezésben a báb szót és helyette inkább Színház az *Útelágazásnál* nevet használjuk. Egyszerű lett volna ezt megvalósítani. Távolról visszaneézve valószínű, hogy a színház életútja akkor más-hogyan alakul. Azzal, hogy az elnevezésből (nem a produkciókból) kimaradt volna a báb, nagyobb valószínűséggel tudtunk volna alkalmasabb teret kialakítani az alternatív és a drámai színház közötti manőverezésre, főleg a felnőtt kontextusban. Mennyivel egyszerűbb lenne esti előadásaink fogadtatása, ha...! Mégis akkoriban (és mind a mai napig) nem állt szándékunkban feladni a bábót és a gyerekeknek szóló kreativitást, vagy magukat a gyerekeket. Így, megörökölve a bábót és a bábfesztivált, megörököltük a bábszínház korlátainak és korlátozásainak kérdését is. Ez a téma két vitát kiváltó nagy területre osztható fel: először is a műfaj zavarára, másodsor pedig a célközönség korának kérdésére. Az az állítás, hogy a bábszínház csak gyerekeknek való, merő előítélet.

Az idő korlátai

A Bábos Beszterce egyik korlátja az a tény, hogy a fesztivál két évente kerül megrendezésre. Az éves szünet inkább tűnik hátrálynak, mint előnynek a szervezés és tervezés tekintetében. Ennek ellenére tisztában vagyunk vele, hogy a két évente történő megvalósulás a színházak munkájából fakad, és növeli az esélyét az értékes produkcióknak. Ennek ellenére a két éves megjelenés több módon is korlátokat emel. Például, amikor európai támogatásokat keresünk, sokkal összetettebb szituációval kell szembenéznünk a felügyeleti szervekkel, az emberekkel és a színházi dolgozókkal kapcsolatban. Mert akkor is, amikor nem éppen a fesztivált kivitelezjük, folyamatosan dolgozunk rajta látáson is, igaz, támogatás nélkül. Írtam már máshol, hogy azok az emberek, akik a kultúrában helyhatósági szinten érintettek, rég elhomályosították az éves aktivitás szükségességét. Ezzel nem azt akarom állítani, hogy az éves megjelenés a fesztivál számára kedvező lenne. Mégis az éves szünet olyan hegygerinc, amelyet egyre nehezebb megmászni. Egy másik paradoxon, hogy huszadik alkalommal kerül sor a fesztiválra, és ez valójában 40 év munkáját, vízióját és aktivitását jelenti a fesztivál bizottságának tagjai és a színház dolgozói részéről. Ezért

van a bábjátéknak folyamatosan halálos kétértelmősége a színház világában. A négy évtized különböző generációkból érkező életeket jelent, amelyek különböző szociális és kulturális kontextusokban éltek együtt. Ez a két évezred összezapása. Most vagyunk szemtanúi egy olyan generáció rohamának, amelynek élete kevésbé összeegyeztethető a miénkkel, mint ahogyan a miénk volt saját felmenőinkkel. Idősebb barátaink és kollégáink elmentek. A legnagyobb sajnálattal írom le, hogy az elmúlt két évben, a 19. fesztivál után váratlanul elvesztettük Josef Kroftát, Karel Brožeket, Markéta Schartovát, olyan kiváló cseh bábszínházi rendezőket, akiknek nagy szerepe volt abban, hogy a bábjáték határai megnyíljanak. Henryk Jurkowskit, a színháztudóst, aki – minden túlzás nélkül állíthatjuk – mindannyiunkra hatást gyakorolt. Pavel Kalfust, a nagy cseh bábtervezőt és másokat. Színházunk alulmaradt az égi társulattal szemben, és elveszítette Mariška Šmihlovát, pár évvel korábban pedig barátunkat és színészünk, Štefan Píšťát... Az idő korlátainak túlszárnyalása a legfájdalmasabb és sokkal kevésbé látható feladat. Ezek a sorok emlékeztetnek bennünket rájuk: mindegyikük különböző korban látogatta a fesztivált és nem mindenki volt alkalmunk együtt dolgozni, míg

A Bábszínház az Útelágazásnál épületének bejárata

A Bábos Beszterce-Tour Fesztivál plakátja Ladomerská Vieska település kultúrházán

másokkal intenzívebben tevékenykedhettünk, vagy éppen vitatkoztunk velük. Mégis mindegyikük a legpozitívabb módon lépett be ebbe a térbe, megteremtve számunkra annak a lehetőségét, hogy tanulhassunk tőlük, és hogy továbbra is inspiráljanak bennünket. Mindegyikük kivétel nélkül bőséges inspirációt, konkrét tetteket hozott magával, és befo-

lyásolta nézeteinket a színházról és a bábról. Nyugodjanak békében.

Szántó Viktória fordítása

(20BB Bábkarská Bystrica, The Festival of All Sizes. Szerk: Dagmar Inštorisová – Iveta Škripová – Dominika Zat'ková. Besztercebánya, 2016. 9–20.)

LIMITS: THE HEART AND SOUL OF THE FESTIVAL

“Bábkarská Bystrica, The Festival of All Sizes”, is the title of a book summarizing the festival’s history. It was published in time for the 20th puppet festival, and we are bringing you the words of the puppet theater’s director. In the chapter titled “Yesterday, Today and Tomorrow”, the limitations of the festival’s operation are outlined: The First and Real Limit: Slovakia; Limits of the Festival; Limits of Genre; Limits of Time; Since their theater became the designated organizer for the festival in 1994, their official and unofficial goal has been to overcome the limitations impeding the festival’s operation. This principle guides them even now. The book presents writings and reflections by many authors on the history and events of the festival, including important documents and photographs. A separate article commemorates the great theorist, Henryk Jurkowski.

ARCANUM DIGITALIS
TUDOMANYTAR

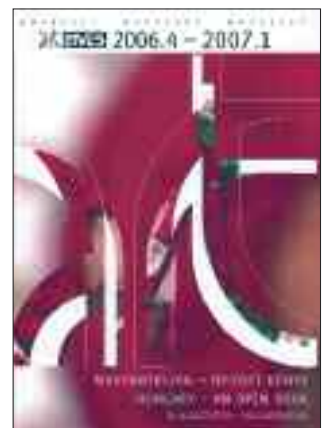
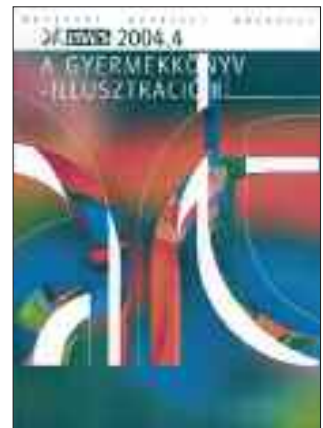

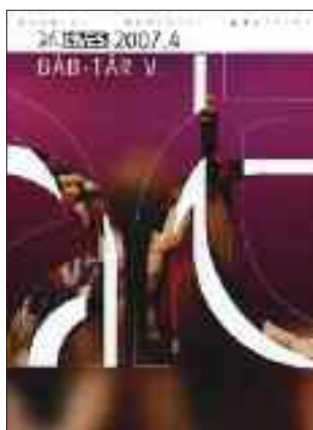
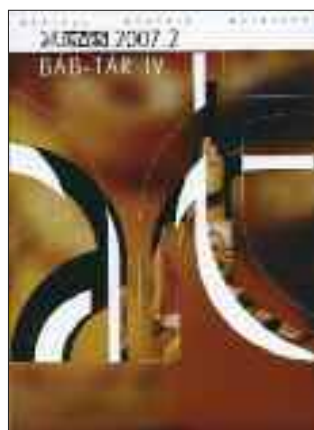
Art Limes 1992–2015

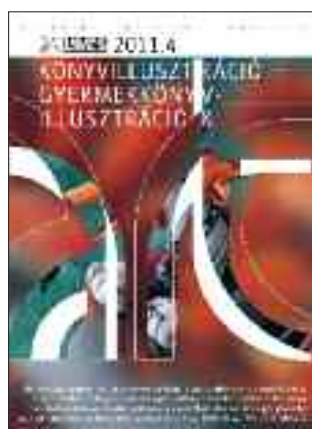
DVD

KERESHETŐ HASONMÁS

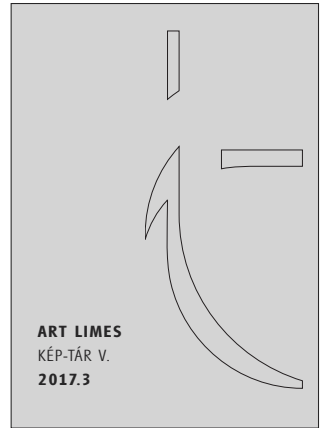
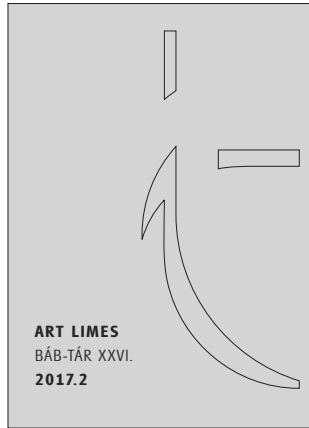

MEGJELENT SZÁMAINK:

2003/1. szám – BÁBOK ÉS BÁBUK (elfogyott)	–
2003/2. szám – A PASZTELL	495 Ft
2004/1-2. szám – DIKTATÚRA ÉS MŰVÉSZET I–II.	990 Ft
2004/3-4. szám – A GYERMEKKÖNYV-ILLUSZTRÁCIÓ I–II. (elfogyott)	990 Ft
2006/1. szám – BÁB-TÁR I. (elfogyott)	–
2006/2-3. szám – BÁB-TÁR II–III.	990 Ft
2006/4 – 2007/1. szám – Magyar illusztráció Bolognában (elfogyott)	850 Ft
2007/2. szám – BÁB-TÁR IV.	650 Ft
2007/3. szám – Kihelyezett tagozat	850 Ft
2007/4. szám – BÁB-TÁR V.	850 Ft
2008/1. szám – A gyermekkönyv-illusztráció IV.	850 Ft
2008/2. szám – Képzőművészek Esztergomban a 20. században	850 Ft
2008/3. szám – BÁB-TÁR VI.	850 Ft
2008/4. szám – ÜVEGSZOBRA SZAT	850 Ft
2008/5. szám – BÁB-TÁR VII.	850 Ft
2009/1. szám – Gyermekkönyv-illusztráció V.	850 Ft
2009/2. szám – Gyermekkönyv-illusztráció VI.	850 Ft
2009/3. szám – Wehner-Vernissage	850 Ft
2009/4. szám – BÁB-TÁR VIII.	850 Ft
2009/5. szám – Fémszobrászok Tatabányán	850 Ft
2009/6. szám – BÁB-TÁR IX.	850 Ft
2010/1. szám – BÁB-TÁR X.	850 Ft
2010/2. szám – BÁB-TÁR XI.	850 Ft
2010/3. szám – Gyermekkönyv-illusztráció VII.	850 Ft
2010/4. szám – Gyermekkönyv-illusztráció VIII.	850 Ft
2011/1. szám – BÁB-TÁR XII.	850 Ft
2011/2. szám – Képzőművészek Tatabányán a 20. században	850 Ft
2011/3. szám – Gyermekkönyv-illusztráció IX.	
A képiró: Kass János, 1. rész	850 Ft
2011/4. szám – Gyermekkönyv-illusztráció X.	850 Ft
2012/1. szám – BÁB-TÁR XIII.	850 Ft
2012/2. szám – IPARMŰVESSÉG I.	1.000 Ft

2012/3. szám – A KÉPÍRÓ, KASS JÁNOS	1.000 Ft
2012/4. szám – BÁB-TÁR XIV.	1.000 Ft
2013/1. szám – IPARMŰVESSÉG II.	1.000 Ft
2013/2. szám – IPARMŰVESSÉG III.	1.000 Ft
2013/3. szám – BÁB-TÁR XV.	1.000 Ft
2013/4. szám – BÁB-TÁR XVI.	1.000 Ft
2014/1. szám – Képzőművészek Dorogon Napjainkban	1.000 Ft
2014/2. szám – BÁB-TÁR XVII.	1.000 Ft
2014/3. szám – KÉP-TÁR I.	1.000 Ft
2014/4. szám – KÉP-TÁR II.	1.000 Ft
2015/1. szám – BÁB-TÁR XVIII.	1.000 Ft
2015/2. szám – BÁB-TÁR XIX.	1.000 Ft
2015/3. szám – A képíró: Kass János, 3. rész	1.000 Ft
2015/4. szám – Képzőművészek Tata városában XVIII–XX. század – I. kötet	1.000 Ft
2015/4. szám – Képzőművészek Tata városában XVIII–XX. század – II. kötet	1.000 Ft
2015/5. szám – BÁB-TÁR XX.	1.000 Ft
2016/1. szám – KÉP-TÁR III.	1.000 Ft
2016/2. szám – BÁB-TÁR XXI.	1.000 Ft
2016/3. szám – BÁB-TÁR XXII.	1.000 Ft
2016/4. szám – KÉP-TÁR IV.	1.000 Ft
2016/5. szám – BÁB-TÁR XXIII.	1.000 Ft
2016/6. szám – BÁB-TÁR XXIV.	1.000 Ft
2017/1. szám – BÁB-TÁR XXV.	1.000 Ft

Folyóirataink megvásárolhatók:

- Budapesten: Írók Boltja (Andrássy út 45.)
- Komárom-Esztergom megyében és országosan a LAPPERK terjesztésében

Megrendelhető: Könyvtárellátó Kht., 1134 Budapest, Váci út 19.

Kernstok Alapítvány/Art Limes Szerkesztősége, 2800 Tatabánya, Esztergomi út 7. I/6.

E-mail: viragjeno46@gmail.com

Honlapjaink: www.artlimes.hu; www.limesfolyoirat.hu

art LIVES ART LIVES MŰVESZETI FOLYÓIRAT
 MŰKÖDŐK: SZILVIA SZÉKELY, ZSÓFIA SZÉKELY
 JELENKÉRDŐ: 06 30 461 1441

[HÍR](#) [KÖZLEMÉNY](#) [MŰKÖDŐK](#) [KÖRNYELT](#) [TUDÁS](#) [LIVES](#) [TÖRZS](#)

Amerikán az ördög még alszik

Események

június 2017

H	K	SZ	CS	P	SZ	V
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Legfrissebb cikkek

Hűzzék előkelően minden Szepes István emlékére!

„A természet, az ember” - „A lélek, az ember” - A kultúra és művészet szerepe a XXI. században és a környezetünkkel szembeni felelősségünk.

23

Kövessetek minket!

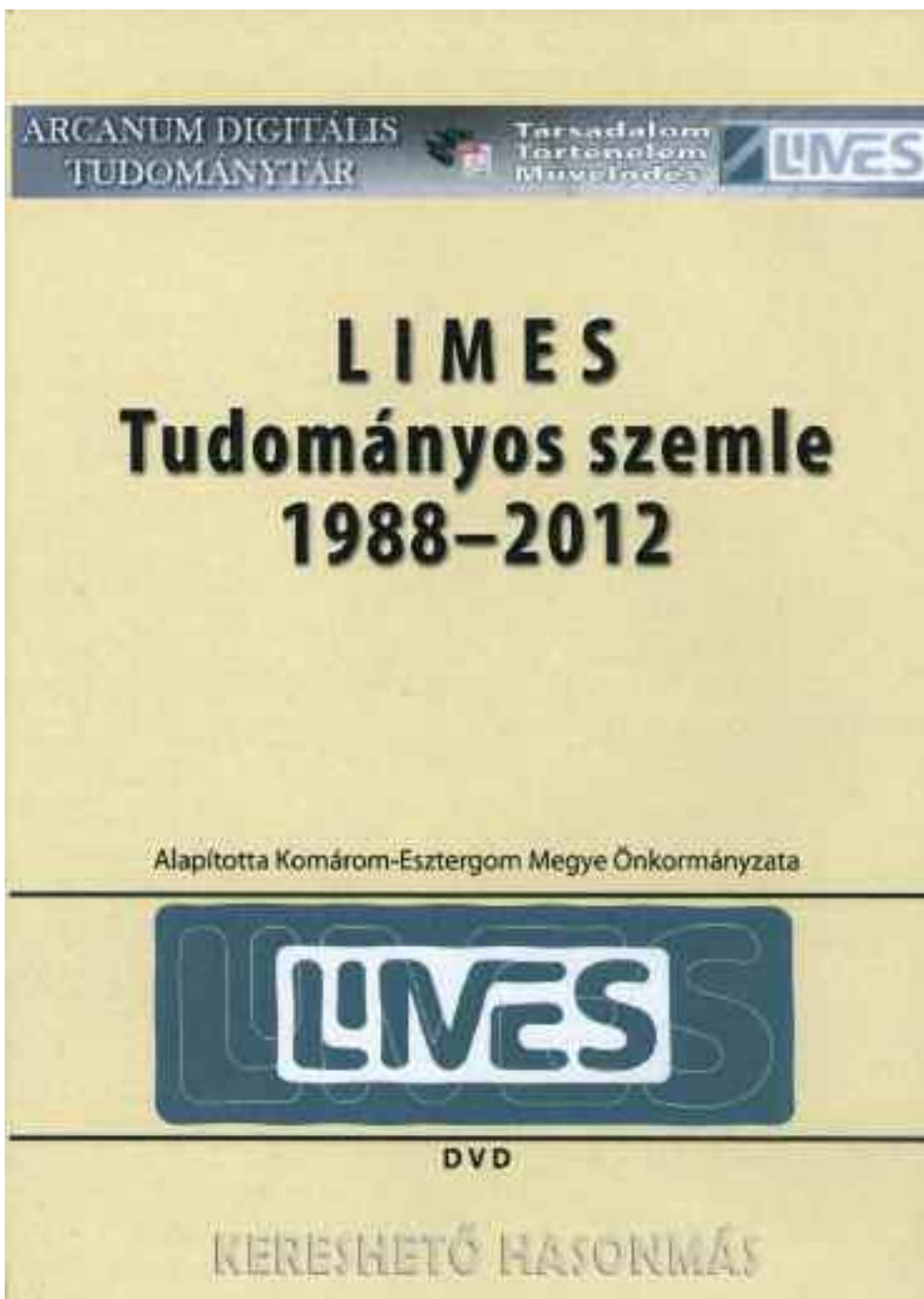
Arcképek

Arcképek: Szepes István emlékére...

VÉGTŐRŐK: Arcképek...

Arcképek: Arcképek...

Arcképek

Megjelent DVD-n az Arcanum-Adatbázis Kft. kiadásában a LIMES tudományos-történelmi szemle valamennyi száma (25 évfolyam, 95 szám, 14 000 oldal.) További információk a kiadó honlapján